

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

I

Σε ποιο βαθμό βρίσκεται η ψυχική δύναμη τῶν σημερινῶν ρωμίων πού βάζει σὲ ἐνέργεια ὅλες τὶς πολιτικοκοινωνικὲς ἐκδηλώσεις μέσα στὸ περιθώριο τοῦ ἀστικοῦ μας Κράτους; Νά ἔνα ζήτημα ἀπὸ τὰ ἄλλα γιὰ τὴν σύγχρονη νεοελληνικὴ ζωὴ πού ζοῦμε ἐδῶ καὶ τέσσαρά χρόνια. Ἱστορικὲς ἀξίες μέσα στὸ διάβα μιᾶς πολυτάραχης πολιτικῆς ζωῆς δὲν ἔχομε. Παρουσιάστηκαν τόσα καὶ τόσα ἱστορικὰ γεγονότα στὰ τέσσαρα τελευταῖα χρόνια ἀλλὰ καμιὰ ἀντίδραση δὲν δημιουργήθηκε σοβαρὴ καὶ σὲ σημεῖο τέτοιο ὥστε νὰ φυτρώσουν γύρω σὲ κοινωνικὲς ὁμάδες, ιδέες βαθύρριζες πού ν' ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον ἰδεολογικῶν ἀγώνων καὶ προγραμματικῶν κοινωνικοπολιτικῶν στοχασμῶν. Ὀμιλοῦμε φυσικὰ γιὰ τὴν κρατοῦσα κοινωνικὴ τάξη, αὐτὴν πού ἀντιπροσωπεύει σήμερα τὸ νεοελληνικὸ πολιτισμὸ σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις του. Ὅσο γιὰ τὴ μεσαία τάξη αὐτή, ἀπὸ ψυχολογικὰ καὶ κοινωνιολογικὰ αἷτια περνáει μιὰ κρίση καὶ ἀνάλογα μὲ τὶς ἱστορικὲς συνθῆκες δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι δημιουργικὴ παρὰ μόνον κακομοιριασμένη καὶ μὲ χαρακτηριστικὸ τῆς τὴν μίμηση τῆς μπουρζουαζίας σ' ὅλες τὶς ταπεινὲς χυδαῖες καὶ ξέθωρες ἀντιλήψεις τῆς ζωῆς.

Μόνον ἡ ἐργατικὴ μάζα κινήθηκε, καὶ ἐπηρεασμένη περισσότερον ἀπὸ τὶς ἑξωτερικὲς εἰδήσεις τῆς γιγάντιας Ρωσικῆς Ἐπανάστασης πού ἀναμοχλεύει τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ καὶ πολιτειακὰ καθεστῶτα, μπῆκε σ' ἕναν θετικὸν καὶ ὀριστικὸν δρόμο ὀργάνωσης συνειδητῆς. Κι ἔτσι ἀνάλογα πρὸς τὶς ὑάρχουσες φυσικὲς καὶ κοινωνικὲς οἰκονομικὲς συνθῆκες, πῆρε τὸν φυσιολογικὸ τῆς δρόμο πρὸς τὰ ἔμπρός. Γιαντὸ ἐξηγιέται καὶ ἡ μεγάλη, ἄλματικὴ πρόοδος στὴ προπαγάνδα τοῦ πού ἔκαμε τὸ Σοσιαλιστικὸ Ἑργατικὸ Κόμμα. Ἐχομε δὲ ἔτσι καὶ χειροπιαστὲς ἀποδείξεις πὼς ἡ ἐργατιὰ ὡς ὁμάδα κοινωνικὴ, μὲ σταθερὸ βῆμα βαδίζει πρὸς τὸ πολιτειακὸ καθεστῶς πού προετοιμάζει ἡ Σοσιαλιστικὴ Ἰδεολογία.

II

Ἄς ἐξετάσωμε ὅμως μὲ τὴν πιὸ θετικὴ μέθοδο τῆς ἀντικειμενικῆς κοινωνιολογίας, ποιὲς ἀξίες πολιτισμοῦ μᾶς δίνει ὁ ἀπολογισμὸς τῆς δημιουργικῆς σταδιοδρομίας τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἔγιναν πόλεμοι κατακτητικοί, ἐκστρατεῖες ἐπιτυχημένες, μεταπολιτεῦσεις, προνουσταμένα, μεγάλωμα τοῦ Κράτους, κινήματα καὶ ὅμως στὸ στάδιο τῆς δημιουργικότητος, τοῦ πολιτισμοῦ μας, τοῦ ξαναγεννημοῦ μας, δὲν ἔγινε τίποτα. Εἴμαστε πάντα οἱ ἴδιοι· οἱ φωνακλάδες, ἡ μάζα-ὄχλος, οἱ προγονόπληχτοι, ὁ συρφετός. Πολιτισμὸ δὲν ἔχομε. Δὲν ὑπάρχει κίνηση καὶ ζωὴ μέσα στὸ ἀστικὸ περιβάλλον. Οἱ μόνον πού ζοῦν, κινεῖνται, εἶναι οἱ σοσιαλιστές. Ἐξω ἀπὸ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα πού γιὰ ὀρισμένον ἐποχὴ μᾶς ἔφερε τὸ ἄνθισμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ δημοτισμοῦ δὲν ὑπῆρξε κανένα ἄλλο ζήτημα στὸν σύγχρονον νεοελληνικὸν πολιτισμὸν ἂν καὶ ὁ δημοτικισμὸς περνáει τώρα μιὰ κρίση χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν ψυχολογία τῶν ἀστῶν δημοτικιστῶν πού «παρέδωκαν» τὰ ὅπλα ἀπὸ ἕνα πρῶιμο κούρασμα. Οἱ Κοινωνιολόγοι μας τὰ πιὸ προοδευμένα καὶ μορφωμένα παιδιὰ τῆς ἑλληνικῆς μπουρζουαζίας πού στὴν ἐποχὴ τῆς σταθῆκαν διαλεχτοὶ ἀναμορφωτὲς στὴ θεωρητικὴ περίοδο τῆς σταδιοδρομίας τῆς, σήμερα εἶναι οἱ πιὸ ξεπεσμένοι καὶ χρεωκοπημένοι. Κα-

νένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν πῆρε στὰ ἀληθινὰ οὔτε τὶς δημοκρατικὲς οὔτε γενικὰ τὶς φιλελεύθερες ἰδέες. Καὶ σήμερα ποὺ ὁ ἀστικὸς βούρκος μὲ τὸν βασιλισμὸ ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά καὶ τὸν βενιζελισμό ἀπὸ τὴν ἄλλη κρατεῖ τέσσαρα χρόνια τώρα σὲ παθητικὴ ἀδράνεια καὶ σὲ ὑποκειμενικὴ προσωπολατρεΐα τὸν ὄγλο-λαὸ, οἱ μόνου φωτισμένοι Ἕλληνες — οἱ κοινωνιολόγοι — στραπασισθήκαν καὶ ἔχασαν τὸ ἠθικὸ τους μέσα στὴν Ἑλληνικὴ γραφειοκρατία καὶ γιὰ τοὺς περισσότερους — γιὰτὶ νὰ τὸ κρύψωμε — ἡ «θεσοῦλα» τοὺς ἔκαμε ἀπαρνητὲς τῶν ἰδεῶν τους. Ἀντὶς νὰ ξεσηκωθοῦν στὴν κρισιμώτερη περίοδο τοῦ Ἑθνους ξεσπαθωμένοι ἀπολογητὲς τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἰδεολογίας μὲ τὴν ὁποίαν ἔκαμαν τὸ πρῶτο τους ντεπουντάρισμα, τὸ Ὑπουργιλίκι, τοὺς ἀφομοίωσε μὲ τὸ περιβάλλον καὶ σὲ σημεῖο ὥστε νὰ σβύσουν σὰν διάττοντες ἀστέρες. Ἀκόμα καὶ μέσα στὸ Πανεπιστήμιον ὅσοι μπῆκαν, ἐπαναστάτες καὶ ἰδεολόγοι τάχα, ἔγιναν σιγὰ-σιγὰ λάτρες τοῦ μιστριωτισμοῦ. Μὲ μιὰ λέξῃ δημιουργία καὶ ζωὴ δὲν ὑπάρχει πούθενά. Τέχνη καὶ φιλολογία, καὶ αὐτὴ στὴν ἴδια κατὰπτωσιν. Τὸ κατάντημά μας στὴν χρεωκοπία, ἐκδηλωτικὴ τῆς σύγχρονης ζωῆς ποὺ ζοῦμε. Λογοτέχνες καὶ διανοούμενοι, δαχτυλοδειχτούμενοι γιὰ τὸ θάρρος τους καὶ τὴν δημιουργικότητά τους, ἀντιπροσωπευτικοὶ τύποι στὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ στὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία, σήμερα εἶναι παραστρατημένοι, ταπεινοὶ προσωπολάτρες καὶ ὑμνητὲς πολιτικῶν εἰδώλων. Ὁ ἀναχρονισμὸς τους, τὸ ταπεινῶμά τους ἐμπρὸς σὲ καταλυμένα εἰδῶλα, ἡ ἠθικὴ χρεωκοπία, τοὺς κατεδίκασαν στὴ συνείδησιν τῆς Κοινῆς γνώμης. Δὲν διατήρησαν μέσα τους ἀναμένη τὴ ζωτικὴ τους δύναμιν ποὺ δίδει τὴν κατεύθυνσιν σὲ στιγμὲς ἀνώτερης δημιουργίας στὸ πνεῦμα.

III

Αὐτὲς τὶς σκέψεις κάνει κανεὶς μελετώντας τὴν τελευταία ἱστορικὴ μας ἐποχὴ. Ὁ μακαρίτης Σκληρὸς — ὁ μοναδικὸς γιὰ τὴν ὥρα θεωρητικὸς μας κοινωνιολόγος καὶ μελετητὴς τῶν νεοελληνικῶν προβλημάτων — ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ ἄθελα καὶ ἀναγκαστικά, ἄνθρωπος τοῦ γραφείου, εἶδε στὴν τελευταία πολιτικὴ μας ἐξέλιξιν φιλελεύθερες τάσεις καὶ ρεύματα νέων ἰδεῶν στὸ περιθώριον τοῦ κρατήσαντος ἀστικοῦ πολιτικοῦ κόμματος. Ἄν ἦταν ἐδῶ, ἂν ἀπὸ κοντὰ παρακολουθοῦσε τὰ πράγματα, ἂν ζοῦσε μέσα στὴ σημερινὴν κρατικὴ ἐξαχρείωσιν καὶ στὸν βούρκον τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ πρὸ πάντων ἂν μία πρὸς μία ἀντίκρυζε τὶς βενιζελικὰς «πολιτειακὰς» πράξεις, θὰ ἦταν πολὺ αὐστηρότερος στὶς κρίσεις του καὶ στὰ συμπεράσματά του. Ἐπεσεν ὅμως ἔξω πολὺ κρίνοντας τὴν βενιζελικὴν περιπέτειαν, σὰν ἓνα δημοκρατικὸ καθαρῶς φιλελεύθερον κίνημα. Ἄν ζοῦσε ἐδῶ θάβλεπε καὶ θάκουε πολιτειακά δόγματα λογῆς-λογῆς ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλον, προσαρμωμένα κατὰ τὴν περίστασιν μὲ ὅλα τὰ «καθεστῶτα» ἀπὸ τὸ Μοναρχικὸ καὶ τὸ Ἀστικὸν δημοκρατικόν. Μαζὶ ὅμως μὲ τὸν κ. Βενιζέλον ἀντιφάσκοντα πάντοτε μὲ τὸν προηγούμενον Βενιζέλον θάβλεπε τοὺς ὁπαδούς του νὰ χειροκροτοῦν μὲ τὸν ἴδιον φανατισμένον προσωπολατρισμὸν τὸν δημοκρατικὸν Βενιζέλον, τὸν Δικτάτορα, τὸν Συνταγματικὸν καὶ τὸν Μοναρχικόν. Ἡ ἀνασθηθεὶσα Βουλὴ τῆς 31 Μαΐου ἐπαρουσίασε τὸ ἐλεεινότερον θέαμα καὶ τὴν καθαντὸν γελοιοποίησιν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Δὲν βρέθηκε κανένας ἐκεῖ μέσα οὔτε ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ πρὸ πάντων οὔτε ἀπὸ τὴν ἀντιπροσωπεύουσαν τὴν Ἐπανάστασιν Συμπολίτευσιν γὰ ἀρθῇ στὸ ὕψος τῆς μεγάλης ἀποστολῆς

του και βρωντοφωνήση μερικὲς ἀλήθειες. Μοναδικὴ ἐξαίρεση, εἶναι, ἡ ἀγόρευση τοῦ σημερινοῦ ὑπουργοῦ Γ. Καφαντάρη στὴν ἀπάντησή του στὸν Βασιλικὸ Λόγο, τὶς πρώτες ἡμέρες πού ξαναζωντάνεψε ἡ Βουλὴ τῆς 31ης Μαΐου. Μὰ ὁ δημοκράτης Βενιζέλος τὸν διέκοψε ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὴν ἀνατολὴ τῶν δημοκρατικῶν ιδεῶν! Ἀπὸ τότες τσιμουδιά. Ἐπειτα ὁ κ. Καφαντάρης ἀφοῦ ἀπέτυχε στὶς πρώτες του ἐκεῖνες δημοκρατικὲς ἐξετάσεις, ἀποτραβήχθηκε προετοιμάζοντας τὴν εἰσοδὸ του τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Γεωργίας. Πρῶμα πού ἔγινεν ὅπως καὶ τόσα ἄλλα καὶ πρὸ πάντων οἱ διορισμοὶ τοῦ κ. Κουλουμβάκη, ὡς νομάρχης καὶ τοῦ κ. Μελετίου, Μητροπολίτη Ἀθηνῶν.

Οἱ μεγαλύτερες ἀντιφάσεις καὶ ἀντιθέσεις βρίσκονται μέσα στὸν κομματικὸ συρφετὸ τοῦ βενιζελικοῦ Κόμματος. Οἱ ἀντιφάσεις αὐτὲς ἐκδηλωθήκανε πανηγυρικὰ μὲ τὴν ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ὁ κ. Ρέπουλης ἀπὸ τὰ παρασκήνια μὲ συνεργάτες τὸν Κουλουμβάκη καὶ Μελέτιο ὀργάνωσαν συλλαλητήρια κατὰ τῆς δημοτικῆς γλώσσας!!! Στὸ Γεωργικὸ ἐπίσης ζήτημα, πού παρουσιάζεται σὰν κοινωνικὸ ζήτημα στὶς πιο πλουτοφόρες καὶ παραγωγικὲς ἐπαρχίες τοῦ Κράτους, ἡ Κυβέρνηση ἔδειξε τὴν ἴδια ἀστασία καὶ σύγχιση καὶ ἄγνοια ἀκόμα τῶν νόμων πού ψήφισε ἀπὸ κομματικὴ σκοπιμότητα. Μιλώντας ὁμως γιὰ τὴν νεκραναστημένη Βουλὴ δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμε τὸν γιγάντιον ἀγῶνα τῶν δύο Σοσιαλιστῶν βουλευτῶν Σίδερη καὶ Κουριέλ πού τόσο στὸ γεωργικὸ ζήτημα ὅσο καὶ στὰ ἐργατικὰ ἀντεργατικὰ νομοσχέδια στάθηκαν στυλοβάτες καὶ ἀπολογητὲς τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀγροτῶν καὶ ἐργατῶν.

IV

Τὴν χρεωκοπία καὶ ἡθικὴ ἀδυναμία τῆς Ἀστικῆς μας τάξης νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὴν «ἐποχὴ τῆς» σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτικοῦ ἢ κοινωνικοῦ βίου—ἔξω ἀπὸ τὶς τυχοδιωκτικὲς καὶ κατὰ παραγγελίαν ἐκστρατείες τῆς—ἀναπληρώνει ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης πού συντελεῖται κανονικὰ καὶ μεθοδικὰ. Ἡ ζύμωση πού γίνεται σήμερα μέσα στὴ μεγάλη μάζα τῆς ἐργατικῆς — εἶναι ἀναπόφευκτος νόμος — θὰ προκαλέσῃ τὴν συγκρότηση τῶν κοινωνικῶν τάξεων γύρω σὲ κόμματα ἀρχῶν. Φυσικὰ ἀκόμα ἡ ἐπαγγελματικὴ ὀργάνωση δὲν παρουσιάζει τέλειους καὶ σταθεροὺς ὀργανισμούς. Ὑπάρχουν ἀκόμα στοιχεῖα κίτρινα μέσα στὴν ἐργατικὴ μάζα πού ἀσχοῦν ἐπιρροήν ὅπως ὑπάρχουν καὶ σοσιαλπατριῶτες πού συνεργάζονται μὲ τὰ ἀστικά κόμματα μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν πόθο νὰ βουλευτοποιηθοῦν.

Τὸ Ἐργατικὸ ὁμως κίνημα γλίσχρα θὰ ξεκαθαρισθῇ ἀπὸ τὰ ὑποπτα καὶ ὅλα τὰ κίτρινα στοιχεῖα πού ἀγωνίζονται μὲ τὴν ὕλική καὶ ἡθικὴ υποστήριξη τοῦ Κράτους νὰ τὸ ὀπισθοδρομήσουν. Ὁ καιρὸς τοῦ ἀστικοῦ φιλεργατισμοῦ ἐπέρασε. Οἱ μεγαλύτερες ἐργατικὲς ὀργανώσεις τραβοῦν μὲ τὴν ἐπαναστατικὴν τους σημαία ἐμπρός. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν εἶναι μαζί τους καὶ ἡ ψυχολογία τους ἐπίσης εἶναι ἐπαναστατικὴ. Ὡς τὰ σήμερα εἴχαμε καὶ θὰ ἔχωμε ἀκόμη πολλὰ παραστρατήματα τοῦ Ἐργατικοῦ ζητήματος. Τὰ ἐμπόδια, οἱ προλήψεις καὶ οἱ ἀντιδράσεις πολλὲς καὶ μεγάλες. Ὅλα ὅμως θὰ σαρωθοῦν. Ἀπόδειξη τρανὴ τὸ δυνάμωμα τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος πού σήμερα σὰν κόμμα ὀρισμένων ἀρχῶν καὶ κόμμα πολιτικὸ τῆς ἐργατικῆς μάζας ἐξασκεῖ μεγίστη ἐπιρροήν στὸν τόπο.